

آسیب شناسی عملکرد علمای یهود و نصاری بر اساس آیات شریفه ۳۴ سوره توبه و ۴۴ و ۶۳ سوره مائده

نجمه امیربارانی^۱

چکیده

علمای یهود و نصاری در حقانیت یکدیگر اختلاف داشتند، چراکه افراد نادان همواره در محیط زندگی خود محصورند و غیر آن را قبول ندارند، به آئینی که از کودکی با آن آشنا شده‌اند هرچند خرافی و بی‌اساس باشد، سخت‌دل می‌بندند، و غیر آن را منکر می‌شوند. با ظهور اسلام، از آن‌جهت که اسلام راه‌های منافع نامشروع آن‌ها را می‌بست و جلوی انحرافات و خودکامگی آن‌ها را می‌گرفت بعضی از آن‌ها نه تنها دعوت اسلام را نپذیرفتند، بلکه در آشکار و نهان بر ضد آن قیام کردند. قرآن کریم در آیات شریفه ۳۴ سوره توبه و ۴۴ و ۶۳ سوره مائده به آسیب‌شناسی رفتار علمای یهود و نصاری پرداخته است. مقاله حاضر باهدف تبیین آسیب‌شناسی عملکرد علمای یهود و نصاری بر اساس آیات شریفه ۳۴ سوره توبه و ۴۴ و ۶۳ سوره مائده به روش توصیفی و تحلیلی و با ابزار کتابخانه‌ای به رشته تحریر درآمده‌است. مهم‌ترین یافته‌های تحقیق حاضر عبارت‌اند از: بسیاری از اهل کتاب به‌ویژه علمای یهود علاوه بر این که خودشان گمراه بودند دیگران را نیز از راه حق بازمی‌داشتند و این یکی از آسیب‌های علمای یهود بود. مال‌اندوزی و احتکار کردن علمای یهود که به‌منظور رسیدن به ثروت‌های بیشتر صورت می‌گرفت از آسیب‌های علمای یهود انصاری است. عدم عدالت در قضاوت، کتمان حق، ترک نهی از منکر از آسیب‌های دیگر این گروه است که قرآن کریم بران تأکید دارد.

کلیدواژه: آسیب‌شناسی، عملکرد، علمای یهود، علمای نصاری، سوره توبه، سوره مائده.

^۱ . دانش آموخته سطح ۲، موسسه آموزش عالی فاطمیه. amiryry8588@gmail.com

مقدمه

بیان احوال قوم بنی اسرائیل، همانند انحراف و سرپیچی آن‌ها از فرمان‌های الهی و دین‌فروشی، در کنار ذکر نعمت‌هایی که خداوند متعال به آن‌ها عنایت فرمود، همواره در کانون اهتمام قرآن بوده و در این باره آیات فراوانی در سوره‌های مانند سوره توبه و مائده آمده است. سوره توبه یا براءت نهمین سوره و از سوره‌های مدنی قرآن است که در جزء دهم و یازدهم قرآن جای دارد. نام‌گذاری این سوره به نام توبه به دلیل سخن از توبه در آیات متعددی از آن است و سوره مائده پنجمین سوره و از سوره‌های مدنی قرآن است که در جزء ۶ و ۷ قرآن جای دارد. این سوره به سبب آنکه از مائده آسمانی و نزول آن به درخواست حواریون حضرت عیسی (علیه السلام) سخن گفته، مائده نام‌گرفته است.

یهودیان با توجه به حب جاه‌طلبی و دنیا‌طلبی، نژادپرستی که داشته‌اند همیشه به دنبال رسیدن به حکومت و زورگویی بر دیگر مردمان زمان خود بوده‌اند و برای رسیدن به این هدف شومشان از هیچ کاری فروگذار نبوده‌اند و هرروز بیشتر از پیش بر کارشکنی‌ها، ظلم و حتی جنگ و خونریزی دست‌زده‌اند و با توجه به اینکه در قرآن، به تصریح آیات آن و نیز تأکید بزرگان دین، انحرافی راه ندارد، و عین صدق و راستی هست، پس باید ناگفته‌هایی در تاریخ وجود داشته باشد که اگر کشف شود، ردپای یهود در بسیاری از توطئه‌های صدر اسلام، قبل و بعد از آن روشن خواهد شد. اهمیت عملکرد یهود و نصارا در جاه‌طلبی تا آنجاست که قرآن سرسخت‌ترین دشمن مسلمین را یهود می‌داند و می‌فرماید: «لَتَجِدَنَّ أَشَدَّ النَّاسِ عَدَاوَةً لِلَّذِينَ آمَنُوا الْيَهُودَ وَالَّذِينَ أَشْرَكُوا...»^۱؛ مسلماً یهودیان و کسانی را که شرک ورزیده‌اند، دشمن‌ترین مردم نسبت به مؤمنان خواهی یافت...

مقاله حاضر باهدف تبیین آسیب‌شناسی عملکرد علمای یهود و نصاری بر اساس آیات شریفه ۳۴ سوره توبه و ۴۴ و ۶۳ سوره مائده پاسخگوی سؤالات زیر است:

- آسیب‌شناسی عملکرد علمای یهود و نصاری بر اساس آیات شریفه ۳۴ سوره توبه چیست؟
- آسیب‌شناسی عملکرد علمای یهود و نصاری بر اساس آیات شریفه ۴۴ سوره مائده چیست؟
- آسیب‌شناسی عملکرد علمای یهود و نصاری بر اساس آیه ۶۳ سوره مائده چیست؟

^۱ . مائده: ۸۲.

در ضمن کتب تفسیری در کتاب‌ها و مقالات متعددی به بررسی عملکرد یهود و نصارا پرداخته شده است از جمله:

مقاله «نگاه جامعه‌شناختی به قوم یهود در قرآن»؛ نوشته محمدباقر آخوندی که در سال ۱۳۸۵ به چاپ رسیده است. نویسنده در این مقاله بیش از ۳۷۰ آیه از آیات شریفه قرآن را مورد بررسی قرار داده و با مراجعه به سه تفسیر گران سنگ المیزان، نمونه و مجمع‌البیان، پانزده ویژگی یا شاخص منحصر به فرد فرهنگی، اجتماعی و قومی این گروه، با نگاهی جامعه‌شناختی استخراج و ارائه کرده است که می‌تواند استراتژی مسلمانان را در برخورد با قوم یهود در حال حاضر مشخص نماید.

کتاب «منطق قرآن در برخورد با یهود و نصارا»؛ نوشته روح‌الله رسولی فر که در سال ۱۳۹۴ به چاپ رسیده است. نویسنده در این کتاب به پژوهشی در مورد روش برخورد علمی و منطقی قرآن کریم با عقاید و اخلاق فاسد یهودیان و مسیحیان و نیز عملکرد منفی آنان در عرصه‌های مختلف پرداخته است. به گونه‌ای که در ابتدای این کتاب به توصیف کلیاتی از بنی‌اسرائیل و نصارا چنانچه در قرآن کریم آمده است، صورت گرفته و دیدگاه مفسران شیعه و اهل سنت در مورد جایگاه و تصویر ارائه شده از آنان در قرآن، باهم مقایسه شده است.

محقق در صدد است در این مقاله به عملکرد علمای یهود و نصارا بر اساس آیات شریفه ۳۴ سوره توبه و ۴۴ و ۶۳ سوره مائده پردازد سپس عملکرد آن‌ها را آسیب‌شناسی کند در صورتی که در سایر مقالات اوصاف سیاسی، فرهنگی، اجتماعی و ... در مورد علماء یهود و نصارا را مورد بررسی قرار گرفته است.

۱- مفهوم یهود

یَهُود نام قومی است که ابتدا آن از دوازده فرزند حضرت یعقوب (علیه‌السلام) است. کسی را که به یهود نسبت دهند یهودی گویند. هیچ قومی نسبت به پیامبران‌شان مانند یهود نافرمانی نکرده و در میان هیچ قومی به اندازه یهود پیغمبر مبعوث نگردیده و معجزات به وقوع نپیوسته است بلکه معجزات پیامبران

یهود از همه بیشتر بوده است.^۱ در اصطلاح به یهود، بنی اسرائیل گفتند؛ زیرا منسوب به اسرائیل است و اسرائیل لقب حضرت یعقوب ابن اسحاق بن ابراهیم (علیه السلام) هست. به پیروان آیین حضرت موسی (علیه السلام) از پیامبران اولوالعزم است، «یهودی» گفته شده و ایشان را «کلیمی» هم خوانده‌اند.^۲

۲- مفهوم نصاری

نَصَارَى در لغت نام به پیروان حضرت عیسی (علیه السلام) که واحد آن نصرانی است.^۳ در اصطلاح علت این تسمیه چند قول است، قوی‌تر از همه قول ابن عباس است و مشروح آن چنین می‌باشد: ناصره شهری است در منطقه الجلیل از فلسطین. چون زمان کودکی و طفولیت مسیح (علیه السلام) در آنجا سپری گشته، بر همین اساسی به آن حضرت عیسای ناصری می‌گفتند، در نتیجه پیروان آن حضرت را نصرانی و نصاری گفتند.^۴

۳- آسیب شناسی عملکرد علمای یهود و نصاری بر اساس آیه شریفه ۳۴ سوره توبه

از دیدگاه اسلام، وحی الهی در قالب چند مجموعه و کتاب بر بنی اسرائیل و یهودیان نازل شده بود، ولی آنان آنها را تحریف کردند و از بین بردند و کتاب هایی که امروزه به عنوان کتاب آسمانی در دست دارند، وحی الهی نیست. آنان در این کتاب ها کارهای ناروایی را به انبیا نسبت دادند. از جمله کارهای ناروایی که قرآن کریم در آیه ۳۴ سوره توبه درباره عملکرد یهود و نصارا به آن اشاره شده عبارتند از:

۱-۳- خوردن مال حرام

تحصیل رزق، یکی از مباحث مهم و ضروری در زندگی بشر است که اموال، یکی از مصادیق بارز آن محسوب می شود و به صورت مستقیم و غیرمستقیم، آثاری بر جسم و روح افراد بر جای می گذارد و

۱. قرشی بنابی، قاموس قرآن، ج ۷، ص ۲۸۰.

۲. قمی، تفسیر قمی، ج ۱، ص ۳.

۳. راغب اصفهانی، المفردات لالفاظ القرآن، ص ۸۰۹.

۴. طبرسی، تفسیر مجمع البیان، ج ۱، ص ۱۹۸.

شاید عامل ترقی و تکامل روحی شود؛ اما انحراف و وابسته کردن اشخاص به مال و ثروت، سبب می گردد تا به هر وسیله ای هرچند نامشروع و حرام آن را به دست آورند.^۱

مال حرام یکی از مهم ترین عوامل انحراف انسان از مسیر سعادت و سقوطش از مقام بندگی است. دین اسلام به نوع بینش انسان در گرایش به کسب مال حرام بسیار اهمیت می دهد. ضعف در شناخت ذات و صفات خداوند متعال، عدم توجه به احکام شرعی و معاد، و غایت انسان، از عوامل گرایش به مال حرام از دیدگاه اسلام است. اگر انسان به جایگاه والای خویش در نظام خلقت واقف باشد، به مال حرام گرایش نخواهد یافت. اگر انسان به حلال و حرام شرعی و راه های کسب روزی حلال واقف نباشد؛ همچنین به عواقب کسب مال حرام معرفت نداشته باشد، گرایش وی به مال حرام، دور از انتظار نخواهد بود.^۲

عمل خوردن در خوردن مال حلال و خوردن مال حرام، هر دو یکی است؛ اما بنا بر اعتقادات اسلامی، اثر معنوی و اخروی این دو خوردن متفاوت است. آنچه در این دو خوردن متفاوت است، دو عنوان اعتباری مال حلال و مال حرام است. بنابراین اثر دنیوی یا اخروی و یا اثر وضعی معنوی بر نفس عمل بار نمی شود؛ بلکه به جهت عنوان اعتباری بر عمل بار می شود.^۳ بنابراین قرآن کریم یکی از عوامل انحراف علمای یهود و نصارا را خوردن مال حرام دانسته و می فرماید: «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّ كَثِيرًا مِنَ الْأَخْبَارِ وَالرُّهْبَانِ لَيَأْكُلُونَ أَمْوَالَ النَّاسِ بِالْبَاطِلِ وَيَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَالَّذِينَ يَكْنِزُونَ الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ وَلَا يُنْفِقُونَهَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ»^۴؛ ای کسانی که ایمان آورده اید، بسیاری از دانشمندان یهود و راهبان، اموال مردم را به ناروا می خورند، و از راه خدا باز می دارند، و کسانی که زر و سیم را گنجینه می کنند و آن را در راه خدا هزینه نمی کنند، ایشان را از عذابی دردناک خبر ده.

خداوند یهود و نصارا را به این ویژگی توصیف کرد که آنها رهبران دینی خود را به جای الله به خدایی گرفتند. در این آیه این رهبران دینی را چنین توصیف می کند که آنها مال مردم را به باطل می خورند

۱. دهقانی و هادوی، بررسی معناشناختی کاربرد مفهوم «رزق» در قرآن کریم، ص ۱۵۷ - ۱۷۰.

۲. مستمع و احمدی، عوامل بینشی گرایش به مال حرام از دیدگاه اسلام معرفت، ص ۱۰.

۳. یزدانی مقدم، اعتباریات اجتماعی؛ تفسیری رئالیستی، ص ۱.

۴. توبه: ۳۴.

قَوْلِهِمُ الْإِثْمَ وَأَكْلِهِمُ السَّحْتَ لَبِئْسَ مَا كَانُوا يَصْنَعُونَ^۱؛ چرا الهیون و دانشمندان، آنان را از گفتار گناه [آلود] و حرامخوارگی‌شان باز نمی‌دارند؟ راستی چه بد است آنچه انجام می‌دادند.

گناهان سه‌گانه‌ای که در آیه اسم برده شده است، گناهانی است که نسبت به سایر گناهان زبانی و عملیشان کلی‌تر است و در حقیقت مشتی است از خروار و نمونه‌ایست از بسیاری که در ایشان است. چون آنان هم مرتکب به گناهان زبانی و هم به گناهان عملی‌اند و مقصود از گناهان عملیشان یا همان تعدی نسبت به مؤمنین است و یا گناهانی است که بین خود و خدای خود دارند، مانند خوردن اموال مردم به باطل و سحت، مثل رشوه و ربا و نظائر آنها.

آیه شریفه مورد بحث پس از آنکه نمونه‌ای از رذایل و گناهان آنان را می‌شمارد آن گاه به مذمت آن رذائل پرداخته و می‌فرماید: «لَبِئْسَ مَا كَانُوا يَصْنَعُونَ»؛ سپس به دنبال آن، علمای آنان یعنی ربانیین و احبار را توبیخ می‌کند، و به این جرمشان مؤاخذه می‌نماید که آنان حضور داشتند و آلودگیها و گناهان ملت خود را می‌دیدند، و می‌توانستند ایشان را راهنمایی نموده و از منکر نهی‌شان نمایند، و لیکن نکردند و آنان را از این گونه گناهان موبقه و بس بزرگ جلوگیری ننمودند، با اینکه عالم به احکام دین خود بودند و می‌دانستند که این گونه کارها گناه و نافرمانی خداست.^۲

^۱. مائده: ۶۳.

^۲. طباطبائی، ترجمه تفسیر المیزان، ج ۶، ص. ۴۳.

نتایج

نتایج تحقیق حاضر با عنوان « آسیب شناسی عملکرد علمای یهود و نصاری بر اساس آیات شریفه ۳۴سوره توبه و ۴۴ و ۶۳سوره مائده» عبارتند از:

بیان احوال قوم بنی اسرائیل، همانند انحراف و سرپیچی آن‌ها از فرمان‌های الهی و دین‌فروشی، در کنار ذکر نعمت‌هایی که خداوند متعال به آنها عنایت فرمود، همواره در کانون اهتمام قرآن بوده و به آسیب‌شناسی عملکرد یهود و نصارا در آیات ۳۴ توبه و ۴۴ و ۶۳ سوره مائده پرداخته است. مهم‌ترین این عملکردها عبارتند از:

- تحصیل رزق یکی از مباحث مهم و ضروری در زندگی بشر است که بصورت مستقیم و غیر مستقیم بر جسم و روح انسان تاثیر می‌گذارد. مال حرام یکی از عوامل انحراف انسان از مسیر سعادت است که علمای یهود و نصاری به خوردن مال حرام در قرآن کریم مذمت شدند.
- راه حق همان راهی است که خداوند برای سعادت انسان تعیین می‌کند هر انسان دردمندی دنبال شناخت حق و باطل است تا بتواند حق را برگزیند و به سعادت رستگاری نائل شود. بسیاری از اهل کتاب به ویژه علمای یهود علاوه بر این که خودشان گمراه بودند، دیگران را نیز از راه حق باز می‌داشتند و این یکی از علل آسیب پذیری علمای یهود بود.
- مال اندوزی و احتکار نیز یکی از آسیب‌های علمای یهود است که به منظور رسیدن به ثروت های بیشتر صورت می‌گیرد قرآن به تناسب بحث دنیا پرستی به یک قانون کلی پرداخته است. کسانی که طلا و نقره را جمع آوری و پنهان می‌کنند و در راه خدا انفاق نمی‌کنند، آن‌ها را به عذاب دردناک بشارت می‌دهد. این عذاب تنها کیفر شدید در روز رستاخیز نیست، بلکه مجازات سخت در دنیا است.
- یکی دیگر از عملکرد علمای یهود کتمان حق است در حالی که انسان فطرتاً خواهان حق است کسانی که حق را کتمان می‌کنند حقیقتاً جامعه انسانی را از سیر تکامل فطری باز می‌دارند. بنابراین کسانی که احکام خدا و حقایق مورد نیاز مردم را کتمان می‌کنند مرتکب خیانت بزرگی می‌شوند زیرا حقیقت گرانبهایی را بهای ناچیز فروخته اند.

- انحراف در قضاوت از آسیبهای دیگری است که خداوند به بعض علمای یهود و نصاری نسبت داده است. از دیرینه ترین کلمات در تاریخ بشر عدالت است از زمانی که انسان به زندگی جمعی روآورده ، نیاز به عدالت را بیشتر احساس می کند برای رسیدن به عدالت ستیزها و جنگ ها صورت گرفته است. خداوند متعال هم با فرستادن انبیاء خود بهترین اسوه و روش عدالت را در اختیار او قرار داده است.
- یکی از آسیبهای علمای یهود و نصاری ترک امر به معروف و نهی از منکر است. جامعه زنده جامعه ای است که احساس مسولیت در افراد نسبت به همدیگر موج می زند. امر به معروف و نهی از منکر یکی از واجبات دینی است ترک این امر نتایج زیان باری در جامعه بوجود می آورد.

منابع

• قرآن

• نهج البلاغه

۱. راغب اصفهانی، حسین بن محمد، مفردات ألفاظ القرآن، چاپ اول، بیروت: دار الشامیة، ۱۴۱۲ ه.ق.
۲. طباطبایی، سید محمد حسین، ترجمه تفسیر المیزان، مترجم: محمد باقر موسوی، چاپ ۵، قم: جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، دفتر انتشارات اسلامی، ۱۳۷۴ ه.ش.
۳. طبرسی، فضل بن حسن، ترجمه تفسیر مجمع البیان، مترجم: هاشم رسولی، چاپ اول، تهران: فراهانی.
۴. غضنفری، علی، اخلاق در قرآن و سنت حاوی یکصد مبحث اخلاقی، چاپ اول، تهران: دانشگاه علوم و معارف قرآن کریم، ۱۳۹۳ ه.ش.
۵. قرشی بنایی، علی اکبر، تفسیر احسن الحدیث، چاپ چهارم، تهران: بنیاد بعثت، ۱۳۸۶ ه.ش.
۶. قرشی، محمد باقر، حیاة الامام زین العابدین، چاپ اول، قم: مهر دلداری، ۱۳۸۷ ه.ش.
۷. قمی، علی بن ابراهیم، تفسیر القمی، چاپ سوم، قم: دار الکتب، ۱۳۶۳ ه.ش.
۸. مغنیه، محمد جواد، تفسیر کاشف، چاپ سوم، قم: موسسه بوستان کتاب، ۱۳۹۷ ه.ش.
۹. مکارم شیرازی، ناصر، پیام امام امیرالمؤمنین علیه السلام، چاپ چهارم، قم: دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۸۶ ه.ش.
۱۰. ...، دائرة المعارف فقه مقارن، چاپ اول، قم: امام علی بن ابیطالب (ع)، ۱۳۸۵ ه.ش.
۱۱. ...، برگزیده تفسیر نمونه، چاپ سیزدهم، تهران: دار الکتب الاسلامیه، ۱۳۸۲ ه.ش.
۱۲. ...، تفسیر نمونه، چاپ دهم، تهران: دار الکتب الاسلامیه، ۱۳۷۱ ه.ش.

۱۳. موسوی خمینی، سید روح الله، *تحرالوسیله*، بی چا، قم: دارالعلم، ۱۳۷۹.
۱۴. هادوی تهرانی، مهدی، *مکتب و نظام اقتصادی اسلام*، چاپ اول، تهران: خانه خرد، ۱۳۷۸.ش.

مقاله

۱. رستمی زاده، رضا، "حق و باطل از دیدگاه امام علی علیه السلام"، *مجله معرفت*، شماره ۳۹، ۱۳۷۹.ش.
۲. مستمع و احمدی، مجید و حسین، "عوامل بینشی گرایش به مال حرام از دیدگاه اسلام"، *مجله معرفت*، شماره ۱، ۱۳۹۸.ش.
۳. مصباح، محمد تقی، "تفسیر قرآن سوره بقره"، *مجله قرآن شناخت*، شماره ۲، ۱۳۸۹.
۴. هادوی و دهقانی، روشن و اصغر، "بررسی معناشناختی کاربرد مفهوم «رزق» در قرآن کریم"، شماره ۱، ۱۳۹۶.ش.
۵. یزدانی مقدم، احمد رضا، "اعتباریات اجتماعی؛ تفسیری رئالیستی"، *معرفت فرهنگی اجتماعی*، شماره ۲، ۱۳۹۳.ش.